

de Volkskrant

WOENSDAG
21 APRIL 2010
VK.NL

DE VOLKSKRANT BV JACOB BONFUSPLAATS 9, POSTBUS 1002, 1000 BA, AMSTERDAM REDACTIE@VOLKSKRANT.NL TEL.: REDACTIE 020-542 9222 KLANTENSERVICE 088-066 15x1 BEZORGING 088-066 1555

NOG 3 DAGEN
GRATIS

Treesje, misbruikt door kapelaan A.

BINNENLAND / PAGINA 10

Inter verrast Barcelona in halve finale

SPORT / PAGINA 33

■ Toestellen keren terug met as in motor ■ Dreiging Eyjafjallajökull blijft

Chaos heerst in luchtruim

Politie wil burger vaker inschakelen

Van onze verslaggevers

AMSTERDAM Het vliegverkeer in Europa komt heel moeizaam op gang. Intussen blijft van IJslandse vulkanen een serieuze dreiging uitgaan. Sommige vliegtuigen komen terug met as van de vulkaan Eyjafjallajökull in de motoren.

Een dag nadat een groot deel van het Europese luchtruim veilig genoeg was verklaard, hielden veel landen nog steeds vliegtuigen aan de grond. In Groot-Brittannië, Duitsland en België wordt maar heel mondjesmaat gevlogen.

Zo geeft de Duitse verkeersleiding vanwege de dreiging die van de IJslandse aswolk uitgaat, nog steeds geen toestemming naar of van Düsseldorf te vliegen. Dit verbod geldt in ieder geval tot vannmiddag. Düsseldorf ligt net over de Nederlandse grens.

De Britse luchthavens, die een belangrijke schakel vormen voor duizenden vluchten wereldwijd, blijven zeker tot vandaag nog gesloten. Volgens de Britse Nationale Luchtvaartdienst is de 'eruptie' van de Eyjafjallajökull verergerd, verspreidt een nieuwe aswolk zich richting het zuiden en oosten, en trekt naar het Verenigd Koninkrijk.

In Schotland is alleen een handjevol binnenlandse vluchten hervat. Alle luchthavens in Ierland blijven gesloten. Onder meer Noorwegen en Denemarken zagen zich gedwongen tijdelijk het luchtruim te sluiten wegens een nieuwe aswolk.

In Nederland is dinsdag weer mondjesmaat gevlogen. De luchtverkeersleiding Nederland (LVNL), die normaal rond de zeventig landingen per uur verwerkt, moest dat aantal gisteren inperken tot dertig vluchten per uur.

Dat was nodig, zegt de woordvoerder van de LVNL, doordat het luchtruim maar beperkt beschikbaar is. De vliegtuigen moeten om aswolken heen vliegen, en dat betekent een forse beperking van de ruimte voor het vliegverkeer.

De lucht boven Europa is nog allesbehalve avrij. Het helikopterbedrijf

Reizigers melden zich weer op Schiphol.

CHC Netherlands uit Den Helder houdt de vloot van dertien toestellen aan de grond nadat piloten asdeeltjes hadden aangetroffen op belangrijke onderdelen. De toestellen hadden boven de Noordzee gevlogen. 'Het lijkt onschuldig, maar we hebben CHC wel het advies gegeven de desbetreffende helikopters aan de grond te houden tot we ons onderzoek hebben afgerond', zegt een woordvoerder van de Inspectie van Verkeer en Waterstaat. Ook in de motoren van een toestel van ArkeFly is vulkaanas aangetroffen. Na een grondige inspectie bleek echter dat de as geen schade aan de motoren had veroorzaakt en kon het toestel weer opstijgen.

Wereldwijd hebben gestrande passagiers nog steeds grote moeite huiswaarts te keren. Bij veel maatschappijen, waaronder de KLM, mogen eerst de mensen aan boord die voor die vlucht hadden geboekt. Als er stoelen overblijven doordat mensen niet komen opdagen, is de tweede groep aan de beurt: de gestrande reizigers.

Een Amsterdamse student die vast zit in Cairo en met de KLM vliegt: 'Wij kregen te horen dat we over twaalf dagen terug kunnen reizen.' Een Nederlandse toerist in Barcelona kreeg ook te horen dat er pas na veertien dagen plaats zou zijn in een vliegtuig van Ryanair.

Foto Raymond Rutting / de Volkskrant

'SCHULD VAN EU'	P4
STROP VALT MEE	P4
HALFVOL OP WEG	P5
MEER LAVA	P7
COMMENTAAR	P20

Van onze verslaggever
Noël van Bommel

AMSTERDAM De politie gaat vaker de hulp inroepen van burgers. Initiatieven als Burgernet, sms-alert, tiplijnen en patrouillerende buurtbewoners, verlagen de criminaliteit een beetje, maar verhogen vooral het veiligheidsgevoel onder de deelnemers. Ook de tevredenheid over de politie neemt toe. Daarom gaan de korpsen flink investeren in burgerparticipatie.

Dat staat in de visienota Samenwerken met burgers die binnen de Raad van Korpschefs wordt besproken. Daarin worden alle initiatieven op een rij gezet en wordt de effectiviteit bekeken. De opstellers concluderen dat meer burgerinvoer ook een antwoord kan zijn op de ontevredenheid van Nederlanders over de autoriteiten.

'Nee, we kunnen het niet alleen af', zegt hoofdcommissaris Bryan Rookhuijzen, die binnen de Raad van Korpschefs verantwoordelijk is voor gebiedsgebonden politie. Daaronder valt ook de samenwerking met burgers. De nota moet nog worden goedgekeurd, maar volgens Rookhuijzen omarmen alle korpsen het idee dat er actiever moet worden samengewerkt met burgers.

Dat vergt volgens hem wel een nieuwe basishouding van iedere agent. 'Wij zagen de burger altijd als verdachte, geruige of slachtoffer. Nooit als partner. Eerst mocht de burger zich nergens mee bemoeien, nu denkt Rookhuijzen aan cursussen voor wijkagenten die buurtbewoners uitleggen hoe ze zelf overlast gevende hangjongeren kunnen aanspreken.'

UITGELICHT PAGINA'S 12 EN 13

De Vrijdag van VREDENBURG

23 APRIL Radio Kamer Filharmonie - Amadeus Lyceum
20.15 u Vleuten - Between The Notes
Gerard Korsten dirigent, Viktoria Mullava viool
TRAINER: Gadget (Nederlandse premier) - SIBELIUS: Vaaiconcert
IN HET KADER VAN HET BRITS EDUCATIEWEKEINDE
KOOPT KAARTEN VIA WWW.VREDENBURG.NL OF KASBA: 030-2114344

€ 1,30

Jaargang 88
0 Pagina's
Nummer 0

België € 2,30
Duitsland € 2,95
Engeland € 1,80
Frankrijk € 2,95
Luxemburg € 2,50
Oostenrijk € 2,95
Spanje € 2,95
Zwitserland CHF 5,40

ADVERTENTIE

WINNAAR BOB DEN UYLPRIJS

Minka Nijhuis

BIRMA
Land van geheimen

WWW.UITGEVERIJDEKANT.NL € 18,50

Voetnoot Dierlijk

Eindelijk iemand die zegt dat we af moeten van de 'menscentrale aanpak'. Laat het de partij voor de Dieren zijn, maar zo!

Vooraf het integratiedebat (ik had gehoopt dit woord nooit te hoeven typen, nu moet het maar) is vervuld door bovengenoemde aanpak.

Honden kakken op straat, huistsieren weigern Nederlands te praten. Sommige mensen zeggen ze weten niet anders. Ik zeg: ze willen niet. Omdat we al decennia te soft zijn voor de dieren.

Een corrigerende tik met de hamer, af en toe een naald in het oog steken, dat doet wonderen.

Mijn hond maakt gebruik van het mensentoilet. Ik heb daarvoor drie van zijn poten moeten breken, maar hij zal zich voor de rest van zijn leven aanpassen.

We moeten ons niet langer laten wijsmaken dat de cultuur van de dieren gelijk is aan de onze.

De verdierlijking van Nederland moet stoppen.

Arnon Grunberg

2

de Volkskrant
WONEN

Jaarboek Architectuur

Voorbeeldige huizen

p 38

Foto Joost van den Broek / volkkrant

WONEN

Herintroductie van de **bever** is goed gelukt

42

KUNST

Samson & Delilah: **wrang** beeld over aboriginalleven

45

LEVEN

Ria Bremer over Sam: veel meer dan een filmproject

48

MEDIA

Vijftig jaar geleden begon Radio Veronica

50

RUBRIEKEN

TOINE HEIJMANS	38
MENSEN	50
TV-RECENSIE	50
TELEVISIE	52-53
VOLKSKEUKEN	54
PUZZELS	54
HET WEER	55
ABC	56
WONEN@VOLKSKRANT.NL	

Wonen

TOINE HEIJMANS

Nachtwaker

'S Nachts is de snelweg een computerspel geworden. Asfalt deint van links naar rechts in nieuwe bochten; zandwagens staan grijnzend langs de kant. Mannen in oranje overall zetten pionnen neer, of halen ze weg, of dampen tussen ketels met verf. Daartussendoor schieten auto's met xenonlampen: opgefokte jeugd. Criminelen met een missie.

Straks gaan ze nog schieten.

Van Den Bosch tot Amsterdam is het rijden in een fantasie. De halve A2 wordt verbouwd, en 's nachts komt die bouwput tot leven als een spookhuis. Je moet er op je qui-vive zijn, anders lig je eraf.

De A2 is de slagader van Nederland. Daaromheen wordt zoveel gebouwd, dat het lijkt of Nederland opnieuw aan het ontpoppen is. Half Amsterdam ligt op apegapen. En dan moet de crisiswet nog worden aangenomen, die nog meer bouwbeleid belooft.

Er is iets merkwaaards met al dat bouwen. Het is alsof het niet bestaat. Over bouwplannen wordt uitgebreid gesproken, soms decennialang. Als het dan klaar is, wordt er ook over gesproken, over hoe mooi het is geworden, of hoe lelijk. Maar tijdens die rare tussenfase blijft het stil. Dan wacht iedereen maar een beetje af, ook al duurt het bouwen belachelijk lang. Zolang er niets misgaat, is de bouw vooral een nuttig ongemak.

Toch is een huizenblok in wording mooier dan een huizenblok dat klaar is. Vooral 's nachts. 's Nachts ben ik weleens gestopt bij het karkas van een flat, omdat het er zo spannend uitzag. Het werd verlicht door enorme schijnwerpers die rare schaduwen maakten op de muren. Ik durfde niet het flatgebouw in, al leek me dat interessant.

Twee mannen die dat wel durfden, hebben een boek gemaakt over de bouw in de nacht. Het boek heet *Wachland*, de mannen heten Jakob de Vries en Louis Stiller. Ze stroopten drie jaar lang bouwplaatsen af en fotografeerden het duister. De rare schaduwen, de abstracte constructies, de wereld van stortbeton, waarvan ze wisten dat die de volgende dag weer zou veranderen. Want dat is het mooie van het onafte: het is er voor even, en komt dan nooit meer terug.

Ze werden geholpen door een nachtwaker die zelf was gaan wonen in de bouwput, in een stacaravan, omdat hij geen huis meer had en was gescheiden van zijn vrouw. 'Het is allemaal een beetje verkeerd gegaan', zei de nachtwaker. Hij nam de mannen mee de gebouwen in, en erbovenop. Zo drongen ze diep door op een plek waar je normaal niet mag komen, bang als de bouwers zijn voor diefstal van hun spullen.

De mooiste foto van het boek maakten ze hoog in een nieuwbouwwijk. De flat heeft rauwe muren, en door een gigantisch raam gloort de stad. Midden in een kamer ligt een badkuip ondersteboven. Het is een stilleven waarbij je onmiddellijk gaat bedenken wat er straks in die kamer gebeurt: er komt verf op de muren, er komen gordijnen voor de ramen, iemand zal dat bad gebruiken. Er zullen ruzies worden uitgevochten en kinderen worden gemaakt. Dat kun je allemaal al zien aankomen, terwijl er nog niks is.

Je ziet zelfs aankomen dat het flatgebouw ooit weer wordt gesloopt.

Een huizenblok in wording is mooier dan een blok woningen dat klaar is

Toine Heijmans is verslaggever van de Volkskrant.

Ooit parkeerplek nu woonkamer

Architect Duzan Doepel (links) met bewoners Simone Rots en Maarten Laupman.

Een nieuwe generatie stedelingen graast de stad af op zoek naar garages en bedrijfsgebouwen. Ze maken er woonhuizen van, laat het gisteren verschijnen 'Jaarboek Architectuur' uitgebreid zien. Zo is een Rotterdamse garage verbouwd tot een verrassende woonruimte. Een van de vier voorbeelden van spraakmakende architectuur.

Door **Marc van den Eerenbeemt**

David Laupman (2, links) en vriend Cyrte (2).

Veranda van het huis van Simone Rots en Maarten Laupman, een omgebouwde garage in Rotterdam.

Foto's Joost van den Broek / de Volkskrant

De blinde muur achter in de tuin intrigeerde fotograaf Maarten Laupman al langer. Af en toe maakte hij een wandelingetje in het besloten stadspark achter het monumentale gebouw waarin hij zijn studio heeft.

Achter de muur bleek een oude garage schuil te gaan, parkeerplek voor ambulances. En die garage kwam te koop te staan. Een prachtige plek om te wonen, bedacht Laupman, als je die muur zou wegbreken.

Niet alleen zou je dan een 'rauwe, loftachtige' woonruimte hebben in het centrum van Rotterdam, zoals hij die al lang zocht. Ook zou hij zich vanaf zijn terras mogen vertreden in het park, zo beloofde hem de bevrindende eigenaar van het groen.

Nu woont Laupman (57) in de garage, samen met zijn echtgenote Simone Rots (40, architectuurhistorica) en hun zoon David (2). De bevrindende architecten Duzan Doepel en Lex van Deudekom maakten een ontwerp voor een industrieel getint woonhuis in de garage.

Op de plaats van de blinde muur, aan de tuinzijde, bevindt zich nu een enorm terras, omlijst door stalen balken. Daarachter ligt een woonkamer van 10 bij 10 meter, met lichtkoepels op het dak.

Laupman had zich nog voorgesteld de hele garage van zo'n 250 vierkante meter te laten asfalteren en daarin woonwagens neer te zetten om in te slapen en te eten. En een Citroën DS, 'de mooiste auto die ooit is gemaakt', als ruimte om boeken in te lezen.

De architecten hadden een ander idee. Dat is nu de verrassing van het huis: een grote kuil met een feloranje keuken. Aan weerszijde van de keukenruimte voeren brede trappen naar het voor- en achterdeel van de woning. 'Een waanzinnige vondst', vindt Laupman. Boven de keukens hangen in een blok de drie slaapkamers en twee badkamers van het gezin, Laupman. 'Zo heeft het huis twee niveaus gekregen.'

De Rotterdamse garagewoning is opgenomen in het gisteren gepresenteerde *Jaarboek Architectuur 2009*, het prestigieuze periodiek over de 'beste' projecten die architecten een jaar eerder in Nederland voltooiden. De acht woonhuizen die in het boek staan, lopen uiteen van de slimme verbouwing van een Friese boerderij tot zeer gestileerde woonhuizen als een ruimteschip-achtig huis van architect Don Murphy.

Hergebruik van gebouwen en materialen is nu een belangrijk thema, zegt redacteur Kees van der Hoeven. 'Er zijn genoeg mensen met kinderen - en ideeën - die graag in de stad willen blijven wonen', zegt Simone Rots. 'Zij willen dan wel op een creatieve manier wonen. Je moet dan snel en simpel aan een vergunning kunnen komen om bedrijfsruimte om te zetten in woonruimte.'

Verrassing van het huis is een grote kuil met feloranje keuken

van het Jaarboek. Hij wijst op een project van de architecten van Kühne en Co, die in Rotterdam een oude parkeerplaats en een straat overbouwden, voor een kantoor en een woonhuis. 'Heel slim hoe ze daar met de stad zijn omgegaan.'

Hergebruik of niet, de uitverkoren projecten stammen nog uit de gouden tijd van de architectuur, besefte Van der Hoeven. 'Deze gebouwen hebben nog niets te maken met de crisis. We bevinden ons nu in een rampjaar voor architecten. Het aantal opdrachten is met 40 procent gedaald, de bezetting van architectenkantoren is met bijna de helft gekrompen.'

Het huis van het echtpaar Laupman en Rots past in een andere ontwikkeling, vindt de bewoonster. Rots: 'De gemeente wil wijken verbeteren door mensen op een andere manier te laten wonen. Particulieren krijgen daarom steeds meer ruimte voor dit

soort projecten. Zo voeg je nieuwe energie en een ander slag bewoners toe aan een straat.'

In hun geval is dat hun aanwezigheid in de voornamelijk door Turkse en Marokkaanse families bewoonde Van der Sluysstraat. Het appartement van Laupman en Rots gaat schuil achter twee rolluiken, net als de voormalige garage dat deed. 'We hebben al aardig contact met de buren. De Turkse grootmoeder aan de overkant zwaait elke dag naar onze David.'

Stille stedenbouw, noemt architectuurhistoricus Wijnand Galema het project in de *Architectuuragenda Rotterdam*. Een groeiend aantal creatieve stedelingen zoekt volgens hem naar gelijke plekken om te wonen, zoals verlaten industriële complexen. Zij wachten niet meer op grootschalige plannen voor stadsvernieuwing, maar trekken hun eigen plan.

'Er zijn genoeg mensen met kinderen - en ideeën - die graag in de stad willen blijven wonen', zegt Simone Rots. 'Zij willen dan wel op een creatieve manier wonen. Je moet dan snel en simpel aan een vergunning kunnen komen om bedrijfsruimte om te zetten in woonruimte.'

De bouw van hun huis is zeker een half jaar vertraagd door problemen met zo'n vergunning, vertelt Laupman. 'Het scheelde een haar of dit hele project was van de baan. We kregen onze hypotheek net voor de financiële crisis begon.'

Het echtpaar wil niet meer weg uit de garage. Laupman: 'In september zijn we hier getrouwd en was dit even het stadshuis. Dat is meteen een groot tuinfeest geworden - en een housewarming.' Rots: 'Het is ook niet makkelijk om nog een keer zo'n plek te vinden. Onze architect, Duzan, is ook nog op zoek.'

Architectuur in Nederland, Jaarboek 2009/10. NAU Uitgevers, 184 pag. € 39,50. ISBN 9789056627515

JAARBOEK ARCHITECTUUR DRIE HUIZEN

Vakantiehuis Merry-Go-Round van architectenbureau Ira Koers. De gang bevindt zich niet in het hart van het bouwwerk, maar tegen de binnengevel van het huisje. In nissen bevinden zich ruimtes als de badkamer, zitkamer en slaapkamers. Die omwisseling moet leiden tot een bijzonder contact met het Drentse landschap.

Woonhuis Bierings van Rocha Tombal Architecten in de vinewijk Leidsche Rijn in Utrecht. Het huis is van top tot teen ingepakt met smalle latten van de houtsoort Western Red Cedar. Ook binnen zijn veel wanden bekleed met hout. De uitstekende ramen zijn de 'ogen' op het landschap, maar wenden zich af van naastliggende woonhuizen.

Woonhuis Edmond Halleylaan 40 van Claus & Kaan Architecten. Huis op het eiland IJburg in Amsterdam. Een typisch Hollands rijtjeshuis, volgens de architect. Gemaakt voor een gezin met thuiswerkende ouders. Grote vaste ramen laten veel licht toe. Ernaast zitten ventilatiekluisen. De gevel is afgewerkt met stuc. Binnen overheerst kant beton.

Foto's uit besproken boek. Foto Drenthe: Bureau Ira Koers. Foto's Leidsche Rijn en Amsterdam: Christian Richters.